

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravništvo
»Zarje«
v Ljubljani,
Dalmatinova ulica šte. 3.

Sprejemajo se le frankiran
dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZAR

Socialistično

Dolžni odda.

Posamezna številka št. 1. Din

Vseučeljski knjižnici

Ljubljani.

Proletarci vseh dežel,
združite se!

V Ljubljani, v soboto 18. novembra 1922.

Ne demagogija, resno
delo vodi k zmagi!

Ali se s tem varuje ugled države?

V Sarajevu je obsodilo sodišče rudarja Jureta Keroševiča na smrt. Kaj je zakrivil?

V Kreki v Bosni, kjer vladajo prav mizerne delovne razmere, je izbruhnila pred božičem rudarska stavka in za božič so deložirali rudarje iz stanovanj z rodbinami in vsem, kar so imeli. Rudarji, ki so tam doma ali so imeli znanje, so se naselili po okoliških selih, nekaj jih je pa taval po tisti puščavi, ker niso nikamor mogli oditi. Zbirali so se v gruclah in ker je oblast smatrala, da je štrajk političen, jih je preganjala in prišlo je do spopada, v katerem je bil ubit orožnik Reljič. Po tem dogodku so zaprli okoli 200 rudarjev in vlekli preiskavo eno leto. Končno je bilo obsojenih več rudarjev na zapor, Keroševič pa na smrt. Obtožbenih pa je bilo nad 350 rudarjev. Značilno v preiskavi je dejstvo, da je pričalo v Keroševičevi obdolžitvi sedem prič, od katerih jih je pričalo šest olajševalno, ena pa obtežljivo za Keroševiča. Sodišče je prišlo do prepričanja, da je Keroševič kriv in višje sodišče je obsodbo potrdilo, vendar pa predlagalo obsojenca kralju v pomiloščenje.

Višje sodišče je najbrže motiviralo svoj predlog s tem, da subjektivno ni popolnoma prepričano, da ne bi utegnili biti v pravoreku pomota, ker ena sama priča je vendar lahko tudi nezanesljiva iz kakršnihkoli duševnih ali sugestivnih razlogov ali pa je predlagala pomilostitev z ozirom na javno socialno mnenje. Vsekakor je imelo višje sodišče s svojim predlogom namen, ki bi bil lahko napravil tragedijo v Kreki miljejsi konec.

Predlog višjega sodišča za pomilostitev Keroševiča je pa vlada v Beogradu zavrnila.

Ko so Keroševiču naznanili, da je predlog za pomiloščenje zavržen, se je skušal umoriti sam s tem, da si je trikrat zabodel nož v trebuh. Sedaj so ga oddali v bolnico, da tam okreva, in ko okreva, ga — usmrte. To je tragična zgodba rudarja Keroševiča.

V javnosti je obsodba in zavrnitev pomiloščenja zbudila veliko senzacijo in vznemirjenje, zlasti, ker vlada ni ustregla predlogu sarajevskega višjega sodišča, ki vsekakor lahko z večjo točnostjo presoja slučaj kakor pa vlada, ki črpa svoj izrek izključno iz aktov.

Pričakovali smo, da bo vlada pomilostila Keroševiča, zlasti bi bila to v tem slučaju, ko je zastopala kraljeva pooblastila, lahko storila in zadostila s tem še tišji javnosti, ki meni, da je pravorek morda le zmota.

Ne maramo izrekati mnenja, da je Keroševiča obsodila razredna justica. Vendar pa je potrebno, da se stvar pojasni tudi v javnosti in javnost ima zakonito pravico, da zahte-

va pomiloščenje od odgovorne vlade. Tak namen je imel shod, ki je bil sklican za ponedeljek zvečer v Ljubljani v Mestni dom, ki ga je pa tukajšnje policijsko ravnanje v zmislu paragrafa 6. zakona z dne 15. novembra 1867, drž. zak. 136, iz ozirov javne sigurnosti prepovedalo.

In tu smo res radovedni, kakšna javna sigurnost je bila v nevarnosti? Kdor je čital poročila iz Kreke, kako tam rudarji žive, kakšne plače, stanovanja imajo, ta bi nedvomno prišel do prepričanja, da se je tam delala rudarjem velika socialna krivica ter da jih je socialna beda pognala v stavko in poznejši nastop oblasti, ki so hotele stavko s silo zatreti, še v hujši obup. Te razmere bi bila morala vlada pri svojem sklepu o pomiloščenju Keroševiča upoštevati, čeprav bi nobenega drugega razloga ne imela. Vlada tega ni storila, marveč je hladnokrvno zavrnila pomiloščenje, kakor bi imela pred seboj navadnega zločinca, ki je nevaren človeški družbi po svoji naravi ali po svojem intelektu.

Vsekakor je treba še pojasniti, zakaj je stavka nastala. Rudarji v Bosni in Hercegovini so stavkali že poleti 1920. Ob koncu stavke so sklenili pogodbo s posredovanjem vladnega rudarskega urada v Sarajevu, po kateri se mora izvesti revizija pogodbe vsake tri mesece, če draginja narasča ali pada, ako delavci ali podjetniki to zahtevajo. Ko so potekli trije meseci in je draginja narasla, je rudarska organizacija zahtevala revizijo, ki jo je bosanski rudarski urad odklonil. Organizacija se je pritožila na ministrstvo za šume in rude, ki je prvo pogodbo odobrilo, toda iz Beograda je prišel odgovor, da ministrstvo nima nobene ingerence na bosansko vlado. Rudarji so bili torej postavljeni kljub obstoječi pogodbi pred alternativo, da si sami pomagajo ali pa — trpe bedo dalje.

Iz tega dejanskega položaja je razvidno, da so bili rudarji prisiljeni seči po zadnjem orožju — stavki, če so si hoteli kaj izbojevati. V postopku režima, če ne bi bilo prav nobenega drugega razloga, vidimo razredno odločnost, proti kateri imajo državljani popolno pravo protestirati in zahtevati, da vlada svoj sklep revidira. Javna sigurnost ni zaradi take zahteve prav nič v nevarnosti, in je govoriti o javni sigurnosti v tem slučaju, vsaj po našem mnenju že nekoliko preveč elastičen izgovor.

Keroševič se zdravi v bolnišnici. Ko ozdravi ga usmrte. Tragedija socialne bede se konča, sankcioniral jo je režim, ne da bi javnosti dal potrebna pojasnila, ne da bi razpršil v javnosti mnenje, da je nesrečo povzročila socialna beda rudarjev v Kreki v Bosni.

24. april 1920.

Sramotno je, če se upajo danes po dveh letih narodni socialisti izrabljati požrtvovalno stavko železničarjev leta 1920, in dogodek na Zaloški cesti, kjer je padlo dne 24. aprila 1920. več človeških žrtev. Socialisti smo takrat označili dovolj krepko svoje stališče napram tedanjim dogodkom in sram nas ne bi bilo, če ga danes zopet ponovimo, ker je bilo načelno socialistično. To, kar je veljalo takrat, velja še danes.

Kako pa prihajajo narodni socialci do tega, da hočejo danes izrabljati žalostni dogodek v namene ljubljanskih volitev, tega pa ne razumemo. Narodni socialci so igrali v železničarski stavki najžalostnejšo vlogo. Ako bi bili samo pasivni, bi lahko trdili o njih, da so bojazljivi, toda storili so več. Sedaj pa se vežejo z ljudmi, ki so denuncirali, protestirali proti takratni pokrajinski vladi v Beogradu, da vla-

da za Slovenijo postopa preveč popustljivo napram stavkujočim in demonstrantom. Pisali so tisti ljudje v Beograd, pisarili po časopisu, a vse le v tem zmislu, da se mora delavski pokret s silo zatreti. Svetovali bi torej narodnim socialcem, da namesto, da skrunijo spomin na 24. april 1920. na način, kakor bi šlo tukaj za načelni boj proti klerikalizmu, naj rajši objavijo delavstvu sovražne dopise, proteste in vse korake svojih zaveznikov, ki so jih napravili takrat, pa bo vsa javnost vedela, da igrajo neresno klaverno vlogo demagogov, s katero hočejo prikrivati svojo protidelavsko politiko pri sedanjih občinskih volitvah ljubljanskih.

Breznačelnost, lov za situacijo sta vodilna znaka narodnih socialcev, zaradi tega tudi njih nedoslednost in neresnost.

»Zveza delovnega ljudstva« je zveza, ki si je postavila za občno aktualen program. Ta program je baza, na kateri hoče delati občinski svet »Zveze delovnega ljudstva«, ne da bi tangiral načela strank, ki so ga podpisale. Program je konkreten, dočim so zajedničarji sprejeli tudi podoben program, ki se pa bistveno razločuje po svoji izvršljivosti od našega. Zajedničarji so znani stari demokrati; če bi zmagali ti, bi imeli v občinskem svetu absolutno moč, in narodni socialci bi bili v neznatni manjšini. Stari demokrati pa nimajo zmisla za socialno Ljubljano, to nam dokazuje zgodo-

vina zadnjih štiridesetih let. Tudi v novem občinskem svetu bi gospodarili po svojih načelih, narodni socialci pa bi jim služili kot vdani livrirani lakaji.

Tako je bilo doslej in tudi v bodoče ne moremo pričakovati kaj drugega od stranke, ki je v vsej svoji zgodovini igrala nestanovitno vlogo, nikdar pa ne odločno socialno ali delavsko. Zato so tudi vsi vaši boji proti »Zvezi delovnega ljudstva« le fraza, demagogija, s katero prikrivate svoje prave namene: beg v kapitalistični tabor! Ako bi bili narodni socialci stopili na razredno stališče, čuvali programatično socialno stališče delovnih slojev, potem bi bili danes v »Zvezi delovnega ljudstva«, ker pa tega niso storili, so postali lakaji buržoazije.

Vemo, da se velik del narodno-socialnega delavstva in zasebnega uraništva ne strinja s politiko tistih kolovodij, ki so s svojim vplivom zapeljali narodne socialiste v te vode. Med narodnimi socialisti se zbuja tisti, ki zahtevajo odločni delavski nastop ter bodo prej ali slej nastopili proti ljudem, ki prodajajo načela v škodo moralnega ugleda stranke, čeprav ima ožji krog od tega svojega stališča politični dobiček.

Bodočnost imajo le stranke programov, druge ne! To si naj zapomnijo narodni socialci in najprej pa prenehajo z grdo demagogijo.

Ponižanje uradništva.

Nova uradniška službena pragmatika ima tudi člen, po katerem se postavlja, razen sodnikov in učiteljev, vse uradništvo na razpoloženje. Kaj pomeni to?

Ko stopi v veljavo nova uradniška pragmatika (Bog večni vedi, kdaj bo to!), bodo vsi uradniki sukcesivno iznova dodeljeni in uvrščeni na svoja službena mesta. Kdor bolj ugaja režimu, tisti utegne imeti več upanja, da dobi boljšo službo, bo prej napredoval, bo dobil službo, ki zasluži zaupanje režimskih gospodov.

Iz te določbe zakonskega načrta je razvidno, da sedanja večina absolutno računa na protekcije, absolutno zahteva, da se uradništvo politično proda vsakokratnim avtoritetam.

In ta večina ne vpraša, kaj je z moralno. Ta večina meni, da se inteligentno uradništvo prodaja, da ga režim sme kupovati, duševno zaslužnjevati.

Narodni socialci za oboroževanje?

Naš namen je bil, da pustimo narodne socialce čimbolj v miru, da uživajo sadove vdane ljubezni, ki jo vsak teden komu drugemu izkazujejo. Narodni socialisti poznajo le »vernunftsehe«, ker nimajo načel. V Beogradu so s svojimi načeli doživeli že večkrat polomijado. Enkrat dvigajo delavski prapor, kadar nikomur ne hasne, enkrat pa pravi kapitalistični, kadar se hočejo prikupiti državotvornem sedanjega režima ali pa zajedničarjem najnovejšega kova, ki so si v bistvu načel popolnoma enaki.

Kdo agitira za oboroževanje?

Narodni socialce poslanec Deržić je sklical opozicijo ter jo nagovarjal, da bi glasovala za izredni vojni kredit treh milijard kron, rek-

ši, da je dobil migljaj, da bi tako soglasno sprejete kredite kar najbolj imponiralo Italiji. Opozicija je seveda odklonila stališče Deržičevo, ki se je tukaj zopet pokazal kot pokornega slugo režima, čeprav sklepa v Ljubljani kompromis z zajedničarji. Tak voditelj samostojne stranke je res nekaj čudnega, in še bolj čudno je, da ima zaupanje pri svoji stranki. Može je dobil migljaj, da naj se zavzame za kredit in je vestno izpolnil nalogo, ki jo je očitno prejel od tega ali onega prijatelja sedanjega beogradskega režima.

Konflikt inajo tam doli v orientu. To je resnica. In če ima vladajoča večina, oziroma sedanji režim, ki je do skrajnosti protiljudski, v narodni skupščini večino, da

sklene za oboroženje nad tri milijarde kron, ima to pač pravico.

Opozicionalne stranke so pa na sestanku načelnikov določile, da se kreditu upro. In kaj so izjavili narodni socialci? Rekli so: **Da ne bodo glasovali ne za kredit za vojsko, ne proti, ampak sploh na sejo ne pojdejo.** Zakaj delajo tako, tega niso povedali.

Tako smešno vlogo bi stranka, ki se hoče imenovati delavska in socialna, ne smela igrati. Ako so proti oboroževanju, bi morali iti v zbornico in **tam povedati svoje stališče** ali vsaj glasovati proti tako velikemu kreditu za vojsko, **ker tu strdajo uradniki, zapirajo se bolnišnice, železnice ne morejo graditi, delavska zbornica ne more poslovati, invalidi se pritožujejo, davščine pa privijajo** itd.

Kako vrši Brnot svoje poslanske dolžnosti?

Po napačnem štetju glasov je prišel Brnot pri državnozborskih volitvah do poslaniškega mandata. Ko se je ta pomota razkrila, je bilo jasno, da njegov mandat ne bo verificiran. Po skupščini poslovniku ima pa neverificirani mandatar dolžnost tliko časa, dokler skupščina ne razveljavi njegovega mandata, prisostvovati skupščinskimi in odborovim sejami (disciplina!) ter ima pravo govora in glasovanja v vseh stvareh kakor vsi drugi poslanci, samo v lastni stvari, tičoč se njegovega mandata, nima pravico glasovanja. Pri glasovanjih se ga ravno tako kakor vse druge poslance pozivlja — ali njega ni. In še takrat, ko pride po dnevnic, jo redno še isti večer odkurji zopet domov.

Doma pa blati poslance, ki smatrajo svoj poslaniški mandat za to, da vrše svoje dolžnosti v parlamentu. V pondeljek je pripeljal Kristano-

Če vse to niso dovelj tehtni razlogi za opozicijo proti tako velikemu izrednemu kreditu za vojsko, potem pa ne vemo, ali mi nimamo možganov v redu ali pa narodni socialci.

Vsekakor je stališče narodnih socialcev v tem vprašanju **načelno povsem napačno, izdajstvo njih lastne stranke**, ki zatrjuje, da je zaščitnica delavstva in uradništva. Če bi narodni socialci v boju proti trem milijardam kredita ne bili nič drugega dosegli, bi vsaj lahko varovali resnost in načelnost stranke, tako so se pa potuhlili z namero, da pospešujejo namene režima. Povesili so ušesa po svojem dolgem vratu in jo po zajčje odkurili iz skupščine.

Narodni socialci so postali s tem režimska stranka. To pa tudi pove, kaj pomenijo kot socialna stranka.

vega namestnika s. Krušiča v Belgrad, izposloval je njegovo zaprisego, kasiral od njega poslaniški davek; zvečer je pa zopet sedel v brzovlaku, z dnevnicami v žepu v smeri proti Ljubljani.

Kaj je Brnotu mar „uradniška“ službena pragmatika, finančni odbor, kjer je predlagal finančni minister 800 milijonov dinarjev za vojne potrebe v času najhujše bede revnega ljudstva!

Delo v parlamentu prepušča onim poslancem, katere grdi in izobčuje. Poslanec ima vršiti svoje dolžnosti v parlamentu, ne pa smatrati mandat za korito, volilce pa za volilne voličke. Tako varanje volilcev je postopanje, ki zasluži, da se ga javno razkrinka. Ako bi se zavedal pokrajinski odbor, kako s tem uničuje ugled stranke, bi moral že zdavnaj napraviti konec Brnotovi komediji.

Mednarodna konferenca dela.

V drugi polovici meseca oktobra se je vršila v Ženevi mednarodna konferenca dela. O poteku konference posnemamo nekaj podatkov po poročilu s. B. Krekiča.

Na konferenci je bilo okoli 200 delegatov iz raznih dežel. Vlade in podjetniki se pobrigajo, da so njih zastopniki na konferenci, za delavske zastopnike je pa malo zanimanja. Brazilija, Čile, Kolumbija, Kina, Kuba, Quatemala, Venezuela in Rumunija so poslale samo države svoje delegate, Japonska pa sploh ni hotela priznati delavskih organizacij. V zmislu člena 398. versajske mirovne pogodbe ima vsaka država pravico poslati po štiri delegate na konferenco, in sicer dva v imenu vlade po enega pa v imenu delodajalcev in delojemalcev.

V zmislu mirovne pogodbe se ima vršiti taka konferenca dela vsako leto, kjer se naj posvetuje parlament dela, kako naj se po vseh deželah uveljavlja čim enotnejša socialna zakonodaja.

Posebnost konference je, da tvorijo polovico delegatov zastopniki delodajalcev in delojemalcev. To dejstvo samo dokazuje, kako težko je na tej mednarodni konferenci prodreti s stvarmi, ki bi bile ugodne za delavce. Vrhutega pa še nekatere države ne upoštevajo sklepov mirovne pogodbe in pošiljajo le delne delegacije na konferenco in to večinoma samo vladne delegate, kar položaj delavskih zastopnikov še znatno poslabšuje. Zaraditega se je letos vnela na konferenci ostra razprava, v kateri so delavski delegati zahtevali, da se nepopolne delegacije držav sploh ne priznajo, to je, ako niso v zmislu mirovne pogodbe zastopani tudi delavci.

Že v prvi seji se je pokazalo, da so delegati držav in delodajalcev nasprotni delegatom delavcev in složni. Ob vsakem vprašanju so zastopniki držav in delodajalcev v eni skupini, a delegati delojemalcev seveda v drugi skupini. Izvzete so le one države, kjer je politični značaj delavskega razreda tako silen, da morajo vladni delegati hoditi z

delavci. Tudi v teh slučajih je ravnanje državnih delegatov barometer razvoja industrije v deželi, ki jih pošilja, zlasti pa politične zrelosti delavskega razreda.

Čehoslovaški, angleški, nemški vladni delegati so večinoma glasovali za delavske predloge. To je znamenje moči delavskega razreda v dotični državi.

Prva dva dni so se določile komisije za razna vprašanja dnevnega reda: preosnova pisarne, vprašanje statistike, o izseljevanju in vseljevanju. Vsa vprašanja, zlasti predlogi se rešujejo v komisijah.

Spor na konferenci je nastal med poslodavci in delavci že prvi dan zaradi predsedstva. Sploh vsa konferenca je polna nasprotovanj med zastopniki delavcev in delodajalcev zlasti v plenumu, ko poda urad pismena in ustna pojasnila. Delodajalci zahtevajo, da se odpravi osemurni delavnik, delavski zastopniki pa napadajo vlade, ki niso izvedle zakonov o zavarovanju in o varstvu delavcev, dasi so se obvezale, ali pa so jih izvedle nezadostno; napadi zadevajo tudi urad, ker ni zahteval, da se ti zakoni izvrše povsod. Delavska skupina se tudi zanima za položaj delavcev in nameščencev v državnih podjetjih, katerim se odreka svoboda štrajka in tako dalje.

Položaj delavskih zastopnikov na konferenci ni lahek. V vseh deželah se opaža nastop ojačene reakcije, ki skuša poslabšati obstoječe socialno-politično zakonodajo. Ta atmosfera je bila na konferenci že ogabna.

Takoj po vojni v Vašingtonu, Genevi je bila atmosfera taka, da so buržoazni krogi, zastopniki vlad in kapitalističnega razreda dovoljevali koncesije, ker so se dobro zavedali obljub med vojno, češ, da bodo po vojni dali delavstvu zakonodajo o delavskem varstvu in socialnih pravicah. Po treh letih ni več te pravice! Kapitalistični krogi složno nasakujejo vse ono, kar so priznali v letih 1919, 1920 in 1921. To delajo kljub temu, da obljub niso izvedli

ali le deloma; kriče v svet, kakor da bi se moral podreti svet, če ostane osemurni delavnik in se uvede še druga socialna zakonodaja. Zahtevajo tudi delo za žene, za deco, nočno delo itd.

Konferenca je znak, da se reakcija veča, je pa tudi znak in barometer, da postaja odpor internacionalnega proletarijata močnejši ter da bo znal braniti obstoječo zakonodajo v prilog delavstva. Vsa delavska zakonodaja je plod organiziranega delavskega razreda, in boj proti odpravi te zakonodaje, ki jo hoče izvesti nastajajoča reakcija, mora biti zopet delo internacionalno organizovane akcije proletarijata.

POLITIČNI PREGLED.

Razpust zbornice je še daleč. Demokrati in radikali so imeli posvetovanje ter so se zedinili v tem, da absolvirajo obsežni program pred razpustom skupščine. Če bodo delali tako kakor doslej, utegne skupščina zborovati še dve leti. Razpust skupščine jim nič kaj ne diši.

Narodna skupščina je obravnavala uradniški zakon, invalidni zakon in viničarski zakon. V odseku za viničarski zakon je tudi dr. Kukovec. Kaj to pomeni, že vemo.

V Belgradu živahno razpravljajo o imenovanju velikih županov. Vladne stranke so določile, koliko jih vsaka dobi, kvalifikacija, ta pride s pripadnostvom stranki. Mudi se jim res, toda če se postopa tako strankarsko, je to le opomin za bodoči režim, ki bo delal enako.

V demokratski državi smo. Odgovarjajoč na neko interpelacijo je dejal minister Pribičević te dni v parlamentu, da republikanec ali socialist ne more biti državni uradnik. Podobne besede bi danes v vsaki na pol civilizirani državi vsakega ministra onemogočile tisti trenutke, le pri nas je parlament požrl to brezobrazno in nesramno izzivanje. Pozivljamo tega človeka, da predloži v prihodnjih dnevih parlamentu tudi zakonski predlog, da se odvzede socialistične plačevanja davkov in vojaške službe. Upamo, da ni več daleč čas, ko se bo tudi njemu povedalo, da za take ljudi ni mesta v državni službi. „Jutro“ tega ni upalo zabeležiti.

Pribičević v agoniji. Ime Pribičević znači danes sistem, kajti on je nositelj vodilnih smernic današnjega režima, ki je pripeljal državo prav na rob propada. Čim bolj se gostijo vesti o odhodu hrvaškega bloka v Belgrad, tem bolj igublja ta mož vse ravnotežje in po svojih neštetiht glasilih grize in grozi in psuje. To so menda zadnji čini potapljačeve se „veličine“, ki bo potegnila za seboj seveda tudi vse svoje repke od Žerjava do, no, do Ribnikarja in Govekarja.

Hrvatski blok premišljuje ali bi šel v Belgrad ali ne. Posamezni člani bloka hodijo v obiske ter skušajo tam sondirati teren. Blokašem se zdi trenutek precej ugoden, vendar se pa zavedajo, da bi prihod blokašev v Belgrad prej povečal bojazen demokratov in radikalcev ter da bi se proces razkrajanja obeh vladnih strank s tem ne pospešil. Zaraditega je jako verjetno, da bodo blokaši prišli v Belgrad šele tedaj, ko se seprosec razkroja pojavi kot zadnja maksima ali pa sedanja vlada demisionira. Gospodje ministri sicer še ne mislijo na demisijo, toda volja ministrov ni volja državljanov, naroda.

Zakon o izrednem vojnem kreditu v znesku 800.000 dinarjev je narodna skupščina sprejela. V kakšen namen je bil ta kredit dovoljen, nam ni znano, ker novi poslanec s. Krušič, ki je v odseku, ni bil na seji odseka, kjer je poročevalec obrazložil stališče vlade. Očividno gre za pravico na eventualno vojno, ki bi utegnila nastati zaradi orientskega vprašanja. Mi smo načelno proti oboroževanju ne samo pri nas, ampak tudi proti oboroževanju po drugih državah in proti stalni vojski sploh, ker je vojska zlo kapitalistične družbe, v katero se nalaga ogromno kapitala in dela, ki človeštvu prav nič ne koristi in bi se vse te energije, ki se

Da bi kapitalisti zadušili obstoječo delavsko zakonodajo, pošiljajo v boj takozvane liberalne države najbolj nerazvite države, katerim je socialna politika zaradi njih nerazvitosti še Potemkinova vas. Tako so dobile na tej konferenci nalogo Kitajska, Venezuela itd. z Japonsko, da stopijo socialni politiki Nemčije, Anglije, Francije in Italije na vrat.

Vse to pa nas ne plaši. Socialna politika je samo toliko razvita, kolikor je razvit delavski pokret. Razvija se proti volji vseh reakcionarcev, čeprav se je sedaj otresajo z glasovanjem s pomočjo Kirgizov ali Čerkezov. Nič jim ne bo pomagalo.

porabljajo za neplodno vojsko lahko porabljale za produkcijske namene koristnih novo produkcijo pospešujočih produktov in dober, ki prihajajo razvoju v hasek. Kakor je razvidno iz dogodkov pri nas in tudi drugod, so vse razorožitvene konference navadno slepilo za narode. Lloyd George je pred nekaj meseci obupno vzkliknil, da je razoroženje nujno potrebno, ter dostavil, če pa Evropa hoče poginiti pod bremenem neroduktivnega militarizma, ji je to svobodno. In te besede veljajo za vse države, ki nimajo denarja sicer, za vojsko pa ga je vedno dovelj. Za socialistični klub je govoril proti izrednemu kreditu za vojsko s. Kopač. Narodnih socialistov pa ni bilo na seji, kar „Narod“ z očitnim zadovoljstvom omenja. Po našem mnenju pa narodna socialca nista s tem pokazala prav nobenega junaštva. Na drugem mestu celo poročamo, da je g. Deržič skušal dopovedati opoziciji, ki jo je sklical, da naj glasuje za kredit. „Narod“ torej nima nobenega povoda, posebej naglašati, da narodna socialca nista bila na seji, ker je to za zajedničarske kandidate le slabo priporočilo. Jasno je le to, da tam nista niti moralno zadostila dolžnosti, ki jo jima nalaga narodno socialistični in zajedničarski program.

Kraljević Jurij je sprejel pogoje, ki mu jih je stavil dvor. S tem je aferra končana. Jurij je pisal kralju pismo, v katerem obžaluje svoje postopanje in priznava dvorni statut.

Gospod Deržič priznava v „Jugoslaviji“, da je leta 1919. iskal zaščite pri ministrstvu v Belgradu za delavoljne železničarje, to je za tiste, ki niso bili solidarni z železničarji v mezdinem gibanju. Ali je imel prav ali ne, to je njegova stvar, zdi se nam pa, da mora biti v socialnih bojih vse delavstvo solidarno. Kdor razbija slovo, hujska oblasti na delavstvo v času boja, pa ni pravi zastopnik delavstva.

Avtonomija in zajednica. Takozvana „Jugoslov. zajednica“ (Ljubljanci ji pravijo „zajedavnica“) vdarja sedaj tudi na avtonomistični boben. Konstatiramo, da je vodil še pred kratkim najostudnejšo gonjo proti vsem onim, ki niso slepo trobili v edinozveličavni centralistični rog — „Slovenski Narod“. — Ko so izdali spomladi l. 1920. naši znastveniki znano avtonomistično izjavo, jih je najbolj prostaško opsoval „Slov. Narod“ ter šel celo tako daleč, da je posamezne podpisance — najpodlejšše denunciral in to opetovano.

Zajedničarji delajo reklamo. Kar brez povoda so pričeli pisati zajedničarski listi, da pojdejo hrvaški blokaši, v Belgrad, kjer je sedaj prišel ugodni psihološki moment. V čem obstoji ta psihološki moment res ne vemo. Režim je tak kot je bil; če se vladne stranke prepirajo med seboj, ni nič novega in je tudi jasno, da v Belgradu še ne mislijo resno na sporazum. Ako pojdejo blokaši v Belgrad, je prav, in pojdejo zaraditega, da najdejo stike, s katerimi bodo aktivno vplivali na razkol med demokratimi in radikali. Blokaši pravijo, da do volitev ni govora o sporazumu. Najprej izvesti volitve, potem se dajo šele odpraviti nedostatki sedanjega režima. Moža akcije pa sta jim Davidović ali Protić. Nam vse to le dokazuje, da bo naša državna poli-

tika še dolgo kolebala kakor koleba danes. O ta konsolidacija!

Jugoslovanski praški poslanik, dr. B. Vošnjak, je šel na enomesečni dopust. V Prago se ne vrne več.

Druga obletnica rapalske pogodbe je bila v nedeljo. Rapalska pogodba je razdelila Slovenijo. Mi tega nismo zakrivali. Ali in koliko so zakrivali diplomati in kateri, je pa treba vprašati v diplomatskih krogih, ki so sklepali te pogodbe brez naroda — tajno.

Mussolinijeva Italija je proti sklopom rapalske pogodbe; zdi se ji, da so premalo varovani nje interesi. Diši ji menda še Dalmacija, kos Slovenije in kos Albanije. Minister Ninčić bo imel še opravlja s komplimentii, da prepriča Mussolinija drugače.

Vladna kriza v Nemčiji. Nemška vlada je podala demisijo, ker so socialni demokrati odklonili sodelovanje v koaliciji z nemško ljudsko stranko. Vladni krogi menijo, da bodo sestavili vlado iz centra, ljudske stranke, bavarske ljudske stranke in demokratov. Ker bi ta stranka ne bila dovolj močna, računajo s tem, da socialisti ne pojdejo v ostro opozicijo. Ako se pa to zgodi, mislijo razpustiti državni zbor in razpisati nove volitve.

K nemški vladni krizi. Socialno-demokratska poslanska frakcija je izjavila ob priliki, ko se je sklepalo po povečanju vladne koalicije, da podpirajo samo tako vlado, ki jamči, da se stabilizira marka ter dosledno vodi v tem zmislu politiko. Nemška ljudska stranka ni v tem zmislu delala. Končno je treba rešiti reparacijski problem.

Delitev Avstrije. O delitvi Avstrije fantazirajo sosednje države večkrat. Tako je izšel zopet v Muscclinijevem organu članek, ki svetuje, da se naj stvori iz Avstrije nevtralna alpska država pod italijanskim vplivom. Obsegala bi Tirolsko, Salcburško in Štajersko ter najbrže tudi Koroško. Severna Zgornja in Nižja Avstrija pa naj bi prišli v področje Čehoslovaške. Zelja Italijanov je gotovo taka in so se o tem že tudi dogovarjali s Čehoslovaško. Gospodarsko in politično pa stvar ni tako enostavna. Dočim bi Čehoslovaška in severni deli Avstrije pridobili na možnosti razvoja, bi oni deli Avstrije, ki bi spadali v sfero Italije bili le eksploatacijski objekt, ki pa bi potrebam Italije ne zadoščal. Tudi nacionalno je popolno zbliznanje med Italijo in alpsko državo nemogoče. Parcelacija Avstrije na tak način bi ojačila nacionalnost v alpski državi in v Čehoslovaški, kjer so Nemci že sedaj v veliki opoziciji. Delitev Avstrije pomeni torej le zbujanje v premaganih Nemcev, ki se prej ali slej ojačijo ter bodo eventualno zopet z

vojno zahtevali združitev kompaktnih delov nemškega naroda. Taki imperijalistični načrti so torej nevarni in izzivajo novo vojno. Avstrijski Nemci seveda ogorčeno protestirajo proti načrtu in pozivajo vlado, da čimprej izvede sanacijo državnih financ z znanim posojilom. Ako pa Avstrija res ni sposobna za samostojnost, potem se naj združi z Nemčijo, kamor želi in kamor spada vsaj po svoji narodnosti, čeprav ne popolnoma po svoji politični legi. Gospodarsko politično bi bila v srednji Evropi na mestu le večja podonovska gospodarska unija, o kateri se je že mnogo razpravljalo.

Avstrijski finančni minister Segur je odstopil, njegov naslednik je krščanski socialc dr. Kienböck.

Orientso vprašanje se ne gane z mesta. Kdaj se bo vršila konferenca v Lausanu še ni prav gotovo. Turški delegati izjavljajo, da pridejo z dobrimi nameni popustljivosti na konferenco, ter zahtevajo samo, da se dovoli Turkom, da uredijo svojo državo po načelih drugih držav. V Turčiji so še vedno pokolji in preganjanje tujcev. Ruska delegacija se bo udeležila konference; v obmorskih vprašanjih bo imela pravico udeležbe na posvetovanjih. Sodeč po vseh dogodkih se bo orientso vprašanje rešilo mirnim potom, ker so interesi tako različni za posamezne države, da se nobena država ne upa spuščati v nevarne avanture.

Stališče francoskega ministrskega predsednika Poaincareja je omajano. Minister za obnovo snuje koalicijo proti Poaincareju.

IV. komunistični kongres se je vršil v Moskvi ob velikih prireditvah. Ruska sovjetska vlada je še močna in bo nedvomno, če se bo nje gospodarska politika razvijala po pravih naravnega razvoja, pripravila ruske mu narodu še lepo bodočnost. Na kongresu so bili tudi Zetkinova, Šmeral, Servatti, Bombacci, Souvarini i. t. d.

Splošne volitve v angleški parlament so se pričele dne 14. t. m. Volilni boj je ljut. Bonar Law nastopa silno ostro proti vladanju prejšnjega premiera Lloyd Georgeja.

Tudi v Zedinjenih državah so imeli volitve. Nova zbornica šteje 219 demokratov, 214 republikancev, i socialisti in 1 neodvisnika. Hardingova večina nad demokrati znaša le 12 do 14 glasov. Stališče Hardingovo bo v novi zbornici težje kakor je bilo v prejšnji. Prejšnja večina je znašala nad 70 glasov.

Zedinjene države so sklenile zakon, s katerim prepovedujejo naturalizacijo Japoncev v Zedinjenih državah. Japonci torej ne bodo dobivali tam državljanstva. Japoncem zakon ne bo všeč.

takrat ravno taka krivica, kakor je danes to, da hoče režim, ukiniti vsakršne politične pravice uradništva. In nihče se ne zgane! Ne v „Jutru“, ne v narodni skupščini ne čitamo nobenega protesta. Nasprotno, „Jutro“ se še baha, da je demokratski klub sprejel vse izpreminjavalne predloge. — To se pravi norce briti iz uradništva. Kaj ste sklenili in kaj ste izvajali? To povejte! Povejte ali ste proti stavljenju uradništva na razpoloženje, dalje ali ste proti nagobčniku, ki ga hoče režim dati uradništvu? Ako ste, zakaj ne izvajate konsekvenc?

NSS. Odkar se je NSS vrnila kot izgubljeni sin k svojemu očetu, dan za dnem revidira in črta svoj program, tako da kmalu ne bo ostalo od njenega „socializma“ in podobnih vabljevih gesel prav ničesar več. V torkovi „Jugoslaviji“ med vrsticami že retirira tudi glede socializacije. Upamo, da črta kmalu socialistično ime tudi v svojem naslovu ter ga nadomesti z „naprednostjo“, tako bo račun jassen.

Zajedničarjem v album. Zadnje čase so začeli zajedničarji (zajedavci) skupno z narodnimi socialisti volilno agitacijo s tem, da brezplačno pošiljajo na dom svoje glasilo „Nova Pravda“ in druge tiskovine propagandne vsebine za ljubljanske občinske volitve. Spomnili so se celo na Cesto na gorenjsko železnico, na katero, smo mislili, je že cel svet pozabil. Vsaj smo prosili že na vseh mestih in tudi v javnosti apelirali, da se naj popravi ta cesta, po kateri moramo ob tem deževnem vremenu v temi in blatu gaziti. Gospodje okolo „Nove Pravde“ in „Slov. Naroda“ naj si nikar preveč ne domišljujejo in ne delajo iluzij, da bodo na take limance lovili kaline za volitev v ljubljanski občinski svet, da ne bodo 3. decembra razočarani. Delavstvo je danes bolj zavedno kot kdaj prej. Nismo še pozabili, da je l. 1919. pisal „Slov. Narod“ članek, v katerem je delavce imenoval „roparje in tatove“, za katere imajo še spravljen smodnik pod streho. Danes vabijo zavedno delavstvo tisti ljudje pod svojo streho. — Da, tudi mi bomo streljali 3. decembra s kroglicami in smodniki, ki ste ga spravili za nas, bo izstreljen proti vam.

Narodni socialci varajo javnost glede skupnega nastopa pri bodočih občinskih volitvah, ker trdijo v nedeljski „Jugoslaviji“, da so hoteli „sklepati“ zvezo med komunisti, socialisti, narodnimi socialisti in Ravniharjanci. To je muha v sili. Zakaj narodni socialci o tem svojem načrtu med pogajanjmi niso ničesar povedali in če bi bili tudi povedali, je taka zveza tudi le za volitev izključena, ker njihovi sedanji zavezniki ne reprezentirajo prav nobene socialne mentalitete. Dokazuje pa izjava v „Jugoslaviji“, da so narodni socialci držali dve železi v ognju: pogajali so se tam in tukaj, tam so povedali svoj načrt, tukaj pa ne. V tem činu tiči neodkritosrčnost, ki vzbuja sum, da so taki močje jako nezanesljivi zavezniki, še bolj nezanesljivi pa kot zastopniki delavnega ljudstva.

Nova — pozabljen afera? Izprožili so zopet afero, ki je res zagonetna. Ponoči je bil umorjen (menda) sin ravnatelja Štritofa, na kar se je vršila preiskava, ki pa ni dognala krivcev. Sedaj groze „Jutrovci“ (menda), da povedo, kako in kaj je na stvari. Mi prav nič ne vemo ne o krivcih, niti ne, ali je bil res umor izvršen ali ne. Vemo pa to, da mora to biti silno nemoralna družba, če kaj ve, da ne pove ali pa molči. Tako bi se ne obnašal niti najbolj propali — poštenjak.

Jugoslovanska zajednica razpošilja volilcem razglas, s katerim jih roti, naj za božjo voljo ne glasujejo za „Zvezo delovnega ljudstva“, ker bi v slučaju, da zmaga „Zveza“ zvladale „razmere kakor v sovjetski Rusiji, glad, streljanje nasprotnikov in takoj bi bila odpravljena privatna lastnina.“ Ako bi tako neokusnost zagrešil kakšen pokaestni agitator starih liberalcev ali NSS, bi ga človek kratko odpravil kot „čveko“. Ta razglas pa sta podpisala dr. V. Ravnihar, kandidat za ljubljanskega župana in narodni poslanec Ivan Deržič.

Neodpustljivo je, da ljudje, ki bi morali imeti v sebi vsaj košček čuta odgovornosti in politične morale, podpišejo tak demagoški pamflet. Sicer nam je popolnoma prav, bodo ljubljanski volilci videli, da imajo posla z demagogi in jim dali 3. decembra primeren odgovor.

Žerjavova „socialna politika“. Kakor čujemo, je izšel odlok, s katerim se ukinujeta prekmurska in ptujška podružnica „Državne posredovalnice dela“. Tako se likvidira in demontira kos za kosom povojnih pridobitev delavstva. Upamo pa, da bo Žerjavove slave konec še preden se sklep izvede.

Slovenski evangelij sv. Gregorija od 24. do 35. vrste. Ko so se dvignile težke svinčene megle, je nastalo „Jutro“, da oznanja trem narodom edinstvene nacije, jugoslovenskega plemena, naprednost in politično moralno nove, in sicer čisto nove demokracije. Ko so vse do dobra nacijonalizirali, je vstala »Napredna Ljubljana“, da obvaruje prestolico kralja pred ljudmi poslovne morale in prevratnimi elementi. Toda 3. dne decembra je kakor v Sodomi in Gomori svoj čas začel padati dež v obliki gumijastih kroglic in zadušil vso zalogo od Knafljeve ulice preko Marjinega trga do ulice velikega slovničarja Miklošiča. Prestolica se je odahnila in zopet je zavladovalo ljudstvo, ki se je živelo od dela svojih rok.

Slovenska zaščita države. Gospodu dr. Ravniharju so že nekateri očitali naredbo za Slovenijo, ki je podobna belgrajski „zaščiti države“. Taka naredba je resnično izšla v Uradnem listu za Slovenijo dne 4. maja 1921, št. 47, letnik III. Določa pa s pritrditvijo ministrstva za notranje zadeve: Vsako javno zasmehovanje, zasramovanje in omalovaževanje države, ustave in zakonov, vojske in posameznih plemen troimenškega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev, nadalje javnih oblastev in oblastvenih odredov, kakor tudi vsako kazanje odpornosti in vsako ščuvanje zoper nje je prepovedano. V tretjem paragrafu se določa, da neglede na to, ali se uvede kazensko postopanje ali ne, lahko politična oblast obsoja krivce na zapor od 24 ur do 3 mesecev ali pa od 20 do 10.000 kron globe, eventualno tudi obe kazni. Naredbo so podpisali predsednik dr. Baltič, dr. V. Ravnihar in A. Ribnikar. — Ta naredba je značilna zlasti v tem, da se prepušča kaznovanje prestopkov po tej naredbi političnim oblastem, torej nestrokovnjakom, ne poklicnim sodnikom, vrhutega pa določa ta naredba poleg kazenskega zakona obenem še politično kaznovanje, tako, da bi se ti lahko zgodilo, da si dvakrat kaznovan za en in isti delikt. Ima pa ta naredba še eno „prednost“, ta je, da ne veš, kaj je pravzaprav prepovedano po tej naredbi, ker se lahko smatra za prestoppek vsakršna malenkost, o kateri se ti niti ne sanja ne, da je prestoppek. Politična oblast si lahko vsako stvar razlaga popolnoma subjektivno. — To smo morali pojasniti, ker so nekateri gospodje trdili, da je bila ta naredba — napredna. — Narodni socialci, torej tudi v tem primeru dokaz, podpirajo ono, kar je proti svobodi državljanov, zlasti proti delavstvu, ono, kar jih je nedavno z vehemenco pobijalo.

Škandalozne in neznosne so postale razmere v naših bolnicah. Hrana je vsak dan piclejša in neužitejša, zdravnikov vedno manj, postrežbe skoro nobene in tako naprej, ker — „nema pare“. To se godi v onih dneh, ko se je čez noč sprejelo 3 milijarde in 200 milijonov kron vojnih kreditov, ko se postavlja v proračun 120 milijonov za nekaj „Panteon“, ko pokriva vlada milijonske deficite sokolskih zletov, ko se prireajo na vseh koncih in krajih slavnosti, parade in podobni rompompom.

Najhujši boj se bo pri volitvah dne 3. decembra bil med „Jugoslovensko zajednico“ in Brnotovimi socialisti, to je smisel poročanja v „St. Narodu“. Za zajednico bodo glasovali klerikalci, komunisti, stari liberalci in narodni socialisti. Za Brnotovo listo pa vsi socialisti in komunisti, dalje vsi Boletovci in najbrže

DNEVNE VESTI.

Demokratski klub za uradniške zahteve. Torkovo „Jutro“ priobčuje senzačno vest iz Belgrada, da je demokratski klub sprejel vse Reisnerjeve izpreminjavalne predloge glede uradniške službene pragmatike. „Jutro“ ne pove, kakšni so ti predlogi, če je med njimi tudi oni, ki zahteva odpravo določbe, da se za šest mesecev stavijo vsi uradniki na razpoloženje. Sploh pa, kaj pomeni, če je demokratski klub sprejel predloge. Prav nič. Tak sklep demokrati le zlorabljajo za reklamo. Predlogi pa pridejo v skupščino, pred vlado. Kako se bodo pa takrat zadržali demokratski ministri in poslanci. Kakor smo čuli, je rekel baje minister, da bo demisioniral, če se gori navedena določba ne sprejme. Sedaj je klub sprejel Reisnerjeve predloge (kakšni so, ne vemo), ali bodo demokrati izvajali konsekvence, če predlogom ne pritrdi skupščina. In kaj bodo napravili ministri v tem slučaju? Najbrže pa gre le za prazne formalne določbe?

Državni uradniki morajo priznati ustavo. Resnica je, da vsak režim zahteva od uradnikov izpolnjevanje zakonov ter da uradnike, ki jih ne izpolnjujejo odstavi. Popolnoma drugačna pa je stvar, če govorimo o prepričanju, da je zakonodaja dobra ali pa ni. V tem oziru se mnenja la-

hko križajo in celo Pašić sam ali Pribević imata subjektivno lahko drugačno mnenje o svoji zakonodaji kakor drugi državljani in tudi uradniki. Ako je uradnik prepričan, da ta ali ona klika ustvarja slabe zakone, potem je celo njegova dolžnost, da po vse napake, zagovarja, utemeljuje in skuša dokazati in prepričati javnost o svojem boljšem prepričanju. Uradniki vendar niso lutke, država ne „gašperliteater“, v katerem bi režim, ki je slučajno na krmilu, razpolagal z državljani kakor z nemim orodjem! Ne gre tu za sedanji režim, gre za načelo, da se upošteva človeški razum in dobra volja državljanov, kar vse hoče za uradnike novi zakon o uradniški pragmatiki eliminirati s tem, da določa, da more postati uradnik le tisti, ki se strinja z delovanjem režima. Ta sklep in pa sklep, da se stavi vse uradništvu šest mesecev na razpoloženje, morata na moralo državnega uradništva vplivati naravnost katastrofalno, ker se uradništvu s tem odreka pravica do političnega prepričanja in do sodelovanja v službi po lastnem zdravem preudarku. Sklepi narodne skupščine nas spominjajo na srednji vek. In ko pride nov režim, ki prav gotovo pride, bodo leteli na cesto uradniki sedanjega režima, dasi bo

vsi nezadovoljni klerikalci. Kdo bo dobil relativno večino, se še ne ve, gotovo pa je, da se bosta zopet našla v občinskem svetu ljubljanskega gospod Turk in sodrug Bole.

Pravda dr. Kramer ca. inž. Tavčar. Te dni so razpravljali na tukajšnjem sodišču o očitkih, ki jih je naperil svoj čas inž. Franc Tavčar proti dr. Kramerju. Tavčar je v zadoščene podal izjavo, iz poteka vse razprave pa je razvidno eno: tisti, ki so po prevratu priporočali ljudstvu, da brani domovino, sodeluje pri konsolidaciji naših gospodarskih razmer, so prav tisti čas osredotočili vse svoje „delovne“ sile v boju za „nacionalizacijo“ podjetij in dosegajo kar največje števila akcij.

Kaj nas še vse čaka. V belgrajskem ministrstvu pravde „razgovarjajo“ o zakonskem načrtu, kako bi se poceni fabricirali novi sodniki, ker naših dostojno ne plačujejo, tako da vsak, ki more beži iz službe. Dajali bodo štipendije visokošolcem juristom in ti se bodo morali zavezati, da odslužijo gotov „rok“ pri sodstvu. V Avstriji so tako fabricirali časih včaske zdravnike, ki ponavadi niso bili posebno dobri in iskani. Na ta način sodna uprava ne bo ravno preskrbela zanesljivih, vestnih in odličnih sodnikov. Če hoče sodna uprava, kar bi naravno moralo v moderni državi biti, zagotoviti si dosežanje dobre sodnike in pridobiti novih dobrih in vestnih, naj jih pošteno plača. Gospodje, vsaj pri sodstvu ne eksperimentirajte!

Proti smrtni kazni se je izrekla zagrebška odvetniška zbornica. In kaj pravijo druge pravniške korporacije?

Osrednje društvo trg. nastavlencev je imelo v nedeljo dne 12. t. m. izredni občni zbor v Celju, kjer so se sprejele izpremembe pravil, izvolil nov odbor in storili potrebni sklepi v zadevi volitev v pokojninski zavod. Ob tej priliki se je ponovno poudarjala potreba enotnosti vseh organizacij privatnih nameščencev. Delegatje so ostro obsojali, da se snujejo nove organizacije, dasi za nje ni dane nobene potrebe in morajo privatnim nameščencem le škoditi. Storjen je bil sklep, da se na ljubo posameznim osebam ne smejo cepiti vrste privatnih nameščencev.

Palača okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Seja osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu je odobrila za gradbo okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani kredit

44 milijonov. Na sejo sta bila povabljeni predsednik upravnega odbora in ravnatelj okrožnega urada.

Okrožni zdravnik dr. Alojzij Homan v Radečah pri Zidanem je v ponedeljek umrl. Star je bil 59 let.

Dvajsetletnica smrti Emila Zole. Dne 28. septembra je minilo dvajset let, odkar se je usmrtil sloveči francoski romanopisec Emil Zola v svojem stanovanju s plinom. Znameniti so zlasti njegovi romani Germinal in trilogija Rim, Lourdes in Pariz.

Ogromne sleparije, poneverbe in tatvine. Vsem je še v spominu, kaka ogromna bogastva smo dobili v vojnem plenu in kako se je z njim gospodarilo. Vedno glasneje se je šušljalo o velikanskih sleparijah s temi bogastvi, kakor pa posnemamo iz nekaterih znakov, ki prihajajo te dni iz Belgrade, bomo dobili kmalu točnejše vpogled v ta panama.

Potres v Južni Ameriki. Hud potres so imeli danes teden v južni Ameriki v Braziliji in Chiles. Mesta Buenos-Aires, Sanitago in Chile so deloma porušena. V mestu Conquimbo je bilo porušenih 500 hiš. Potresu je sledil nalive, morje je poplavlilo do dva kilometra obrežja. Človeških žrtev je okoli 1500.

Iz stranke.

Glavni odbor SPJ je zavrnil sklep pokrajinskega tajništva, s katerim izključuje štiri poslance soc. demokratske stranke in zahteva, da ostane klub soc. dem. poslancev enoten. Spore, ki so nastali v Sloveniji med pokrajinskim tajništvom in organizacijami, naj rešijo sodrugi v Sloveniji v prvi vrsti sami.

Glasovi naših prijateljev.

O morali.

Vzemi jo na kvatre! Tako je izzvenelo Brnotovo predavanje 8. t. m. o morali. Ker se vsakdo tam tiplje, kjer ga čevlji žuli, je tudi on razlagal zakonsko oziroma spolno moralo.

O morali ima lahko svoje nazore, ker pa hoče B. svojo moralo prati v socializmu, je naša dolžnost, da ta vzvišeni nauk pravega človečanstva branimo takega svetoskrunstva.

B. nas je hotel namreč prepričati, da je spolnost za žolodcem prva potreba, in da kdor tega ne prizna, enostavno laže. Ker to trdi o normalnem človeku, mu moram odločno ugovar-

jati, sicer ne s filozofskega stališča današnje družbe, nego s stališča žene, ki jo je življenje tudi že nekaj naučilo.

Vsi vemo, da spolni nagon ni pri vseh ljudeh enako razvit. Zdravniki pa učijo, da se ta nagon lahko omeji, ako se svoje misli in stremljenje posveti kakim drugim stvarim.

Kdor hoče govoriti v imenu socializma, mora poznati dela in stremjenja vseh njegovih prvoboriteljev. Da pa B. Beblovega dela „Žena in socializem“ ni čital, nam dokazuje to, da nam je vrgel pri tem predavanju psovko v obraz, da smo zakonske žene navadne...

Torej tiste žene, ki smo po leta enemu možu vdane ter zadostile vsem naravnim in materinskim dolžnostim!

Tako tudi Marx ni govoril o ženah, nego je s svojo družico prenašal tekom mnogih let obilo bridkosti, a malo dobrot. Pomiloval jo je, ko je bila bolna in ji vsled revščine ni mogel nuditi, kar je potrebovala in prosil je zanjo pomoči pri Engelsu.

Socializem ima v svojem programu ločitev zakona in prosto ljubezen, hoče pa s tem iztrebiti človeka nevedno moralo, podedovano od kapitalistične družbe, toda socialistična družba bo ustvarila predpogoje, da žena ne bo tako bridko občutila možovo nezvestobo kot jo občuti sedaj najpogostejše. Tudi nežnim človeškim mladikam bo socialistična družba nadomeščala toli potrebno solnce roditeljske ljubezni. Socialistična družba mora vzgojiti ljudi, ki bodo brez zakonske vezi zmožni složno in dostojno živeti.

Tedaj ne bo žena možu samo objekt za zadostitev njegove pohotnosti, nego jo bo smatral sebi enako. Sedanja zakonolomstva so večinoma posledica razuzdanosti tega ali onega, včasih pa obeh, so izrodek kapitalistične družbe. Brnot nam je klatil še več neslanosti, katerih si sicer ne jemljemo preveč k srcu. Premalo časa je bilo, da bi ga vprašali, ali je tudi v zmislu socialistične morale, da meščansko sodišče izterjava alimentacije od očetov?

S takimi predavanji in izjavami, sodrugi, ne boste pridobili ženstva za socialistično idejo in vendar bo pravi socializem zmagal le s pomočjo žene.

Upajmo, da Brnot ne bo več sejal razdora med proletarijatom, sam

se že pritožuje, da mu manjka uradništva in inteligence sploh, in da delavstvo ne prihaja poslušati njega in njegovih prijateljev. Ni čudno!

Udeleženka B.

Iz Zagorja ob Savi. Povodom zadnjega meznega gibanja v pre-nogokopnem revirju, so gotovi ljudje raznašali po Zagorju vesti, da je s. M. Čobal pri pogajanjih nastopal zoper koristi rudarjev. Ker se je doglalo, da je take neresnične vesti širila tudi Pavla Mlakar, je bil s. Čobal primoran vložiti tožbo zoper njo, da s tem enkrat za vselej zaveže jezike vsem raznašalcem obrekljivih govoric. Ker je bila P. Mlakar k tem govoricam od drugih zapeljana, in mu tudi ni šlo za to, da bi bila kaznovana, ji je s. Čobal pri razpravi žalitev odpustil, potem ko je podala pismeno izjavo, da obžaluje in prekliče vse svoje neresnične govorice, ki jih je širila o s. Čobalu. S tem se je ta zadeva mirnim potom poravnala in izrekamo samo željo, naj bi se v delavskem gibanju vedno ogibali žalitev in obrekovanja.

Ribnikar — kandidat za velikega župana. V torkovem „Jutru“ je priobčil Ribnikar uvodnik — to pot s podpisom, da bi svoje belgrajske prijatelje, ki baje zopet fantazirajo o imenovanju velikih županov, opozoril, da je tudi on še na svetu.

Sodr. L. Pavičević je priobčil včeraj v »Napreju« članek o ljubljanskih volitvah. Radovedni smo, komu je nasedel, da se da izrabljati na tako naiven način.

Predavanje o smrtni kazni in novem kazenskem zakonu, ki ga je priredil v četrtek v Mestnem domu s. dr. C. Jelenc. Stvarna razprava o moralni vrednosti smrtne kazni in razvoju prava v tem pogledu je bila popularno poučna. Kot zgled je navajal predavatelj med drugimi obsodbo Stejiča, Ajagiča in Keroševića. O obsodbi tega poročala današnji naš uvodnik. Udeležba je bila lepa. Predavatelj je proti smrtni kazni.

Tiskovni sklad „Zarje“.

Za Brnotovo predavanje o morali za-	
konska Brezar	K 1000
D.	180
L.	50
O.	20
P.	140
J. L.	200
K.	80
R.	40

K 820

Sodrugi! Spominjajte se tiskovnega sklada »Zarje« in volilnega sklada za občinske volitve v Ljubljani!

Obnovite naročnino na „Zarjo“! Vse prijatelje naše stremjenja nujno vabimo, da takoj obnove naročnino za mesec november. Uredništvo „Zarje“ in uprava sta se potrudila, da dokazeta s svojim napornim delom resničnost v boju za sanacijo razmer v slovenskem proletarskem pokretu. Storite tudi vi vsi proletarsko dolžnost in nas podpirajte v tem stremljenju.

Izdajatelj in odgovorni urednik dr. L. Perič. Lastnik Konzorcij „Zarje“. — Tiska tiskarna J. Blasnik naasl. v Ljubljani.

Kar je res, je res!

Testenine

PEKATETE'

so tako okusne in tečne, da so splošno hvaljene.

Zahtevajte jih pri trgovcih!

Konsumno društvo za Slovenijo

Ljubljana

Poštni predal št. 13.
Telefon Inter. št. 178

Pošt. ček. rač. št. 10 532
Brzlj. „Rodes“ Ljubljana

Hranilni oddelek

naznaja, da je s **1. novembrom 1922.**

zvišal obresti in sicer

za navadne hranilne vloge na	6%
za vloge proti četrtletni odpovedi na	6½%
za vloge proti polletni odpovedi na	7%

Hranilne vloge sprejemajo in izplačujejo vse prodajalne naše zadrage!

Vlagajte vse svoje prihranke v lastno hranilnico!